

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

6

THESES INAUGURALES,
DE
JURE PRINCIPIS
CIRCA HÆRETICOS,

Quas
Rectore Magnificentissimo,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO
FRIDERICO WILHELMO,
ELECT. BRAND. HÆREDE &c. &c. &c.
PRÆSIDE
DN.D. CHRISTIANO THOMASIO
Conf. Elect. Brandenb. & Prof. Publ. ac Facult. Jurid.
h. t. Decano,

PRO LICENTIA

*Summos in utroque Jure honores ac Privilegia,
Doctoralia ritè capessendi,*

Publico Eruditorum Examine submittit,

JOHANNES CHRISTOPHORUS Rube!
Advoc. Duc. Sax. Salfeld.

d. XI., Novembr. M. DC. XCVII.

IN AUDITORIO MAJORI,
Horis ante - & pomeridianis.

HALÆ, Typis CHRISTOPH. SALFELD. Reg. El. Brand. Typogr.

CHRISTIANUS THOMASIVS
Actus, Confiliar. Elector. Brandenb. ac Facult.
Juridicæ p. t. Decanus,

LECTURIS

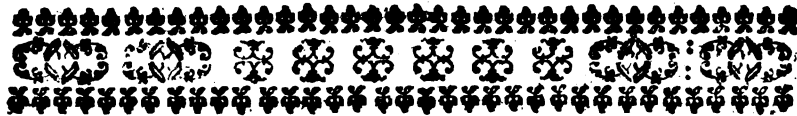
S. P. D. & O. P.

ARRANGEMENTS AND

GENERAL INFORMATION

MINUTES

OF THE

B. C. D.

Quamvis communiter doceatur, in regimine Ecclesiastico vitanda esse duo extrema, quorum alterum Cæsaro-Papæ nomine insigniunt, alterum Papæ-Cæsariam appellant, neminem tamen hæcenus invenire licuit, qui perspicue ista duo vitia inter se secerare docuerit, quomodo vero vitari poterunt eadem, si non intelligantur aut sentiantur? Quid juvat, quod omnes ore profiteantur, ea esse fugienda, si tamen multi eadem vel alterutrum ed securius committant, quod ob ignorantiam communem quilibet negare audeat, se id facere, quod ore condemnaverat? Video quidem communiter isthæc vitia distinctione inter externa & interna potestatis Ecclesiasticæ secerari, sed video etiam ea distinctione parum profici. Dicunt: Principibus competere potestatem circa externa in Ecclesia, Clero potestatem circa interna: Cæsaro-Papam evadere, si Princeps etiam circa interna se velit immiscere, Papæ-Cæsariam, si Clerus velit disponere de externis, aut etiam rebus aliis ad Ecclesiam non pertinentibus. Bene hæc omnia, si modo illa externa & interna Ecclesiæ ita evidenter sejuncta essent, ut non quotidiana confusio eorum, etiam à docentibus, esset metuenda, & si modo hoc pacto non per æquè obscurum exponeretur id, quod jam satis obscurum erat. Rejecimus eam ob causam hanc distinctionem jam alibi. Et quamvis ea rejectio multis displicuerit, præprimis, quorum intererat, Laicis in doctrinâ juris Ecclesiastici oculos non aperiri, vel ex præsentis tamen materia dicta nobis illustrari possunt. Papæ-Cæsariæ exemplum omnes ferè non nisi in Papæ quærent, cætus Evangelicos eo vitio immunes esse communis fabula est, sed fabula. Annon enim in multis locis Ministri Ecclesiæ alterum pedem in Curia habent? Ut de Confessoribus nihil dicam, ubi certè non agitur de internis Ecclesiæ, sed aperte de externis: Quod si dixeris hæc exempla ad Papæ-Cæsariam non pertinere, nec esse hæc vitia, aut illicita, parum tamen promovebis, si modo obtineam, nec ergo me, nec te ex communi doctrinâ formare posse clarum conceptum Papæ-Cæsariæ. Cæsaro-Papæ exempla, uti ob summam Cleri vigilantiam, omni tempore fuerunt rarissima, ita nec hodie multa extant, nisi quod sæpè Principibus controversia moveatur à Clero, cum jure suo circa externa uti volunt, ac si simul interna ipsi concedita aggrederentur & sic Cæsaro-Papæ exempla præberent. Prodest enim obscuritas doctrinæ illius rarè Principibus, sæpè Clero. Sub hac larva Zelum divinum & spiritualem interpretantur, quod in se Papæ-Cæsaria est; sub eadem Principum jura involant, & si Principes nitantur contra, eos de Cæsaro-Papæ accusant. Nullum jus Principi competit circa ea, quæ Deus jussit & prohibuit. Bene. Ergo vel

nullum jus Principi reliquum est, vel in iis id habet, quæ Deus non præcepit, nec in-
 terdixit. At hæc ultima quid aliud sunt, quam quæ uno verbo dicuntur Adia-phora?
 Sed annon & nostris Principibus jus circa Adia-phora, apertè negatur à Clero no-
 stro? Annon Cæsaro-papæ crimen impingunt illis Principibus, qui iure suo utun-
 tur? Inter externa, si quæ sunt, quid magis externum esse poterat alicui negotio,
 quam locus & tempus? Et tamen hoc ipsùm jus Principibus controversum red-
 ditur. Nec possessio diuturna & continua deterret adversarios. Capiamus ex
 re primum obvia exemplum. Nulla est ordinatio Ecclesiastica in tetris Principum
 Protestantium, quæ non de loco & tempore cultus divini disponat. Et tamen si
 quis urgeatur, ut secundum ordinationem illam tempus concionum suarum deter-
 minet, multi urgent, istas ordinationes petere interna Ecclesiæ: scriptum enim
 esse à Paulo: Spiritum Sanctum ne extinguatis. Ergo Magistratum Politicum
 huic præcepto divino refragaturum esse, si determinare velit tempus concionandi;
 Additur: parum Christianos esse, qui conquerantur de longioribus concionibus;
 hæc ad beneficia Pastorum esse referendas; Ex impulsu Spiritus Sancti concio-
 nes in longius spatium extendi, cui à ministro Ecclesiæ non possit nec debeat re-
 sisti; Ministerium esse Officium Spiritus Sancti, & idèd etiã Germanito idio-
 mate ministros appellari Spirituales κατ' ἐξουσίαν. Suggestum esse officinam
 Spiritus Sancti, Conciones longiores non esse rejiciendas, cum fundamentum ha-
 beant in scriptura, Christo ipso & Paulo conciones in longius extendentibus:
 debere ergo longiores Conciones attentè audiri, etiã ab ipsis Principibus, exem-
 plo Constantini M. Vit. Const. l. c. 33. &c. Tanta est vis harum ratiuncularum, ut
 etiã hominibus pijs per easdem subinde impositum fuisse observaverimus. Mis-
 centur multa hæc non pertinentia. Ita est, qui verbum Dei tardio habent, parum
 Christiani sunt, ergo & illi quos conciones piorum hominum ex impulsu Spiritus
 Sancti agentium nausea afficiunt. Sed hoc non est in questione. Peccabat con-
 servus in Evangelio, si conservo suo ex rigore debitum exigens, sed tamen hic illi
 non opponere poterat exceptionem non competentis actionis. Ita peccant audi-
 tores, quibus verbum Dei tardium est, sed propterea Minister Ecclesiæ non libera-
 tur ab obligatione erga Principem & Ecclesiam. Neque hæc pertinet, querere, an
 conciones longiores sint res sua natura turpes & rejiciendæ. Quis enim unquam
 id asseruit? Sunt ergo & parum hic pertinentia exempla concionum Christi &
 Pauli. Et eo minus hæc pertinent, quo magis distant iuter se conciones Christi &
 Apostolorum à concionibus nostris, quæ discuntur artificio humano secundum præ-
 cepta collegiorum homileticorum. Adde, quod nec Christus, nec Paulus pro-
 missione sive jurata sive injurata se obligaverant ordinationi alicui Ecclesiasticæ.
 Afferuntur præterea quædam apertè Papistica, qualia sunt, de nomine spiritua-
 lium etiã ministris nostris tribui solito, & de exalsiandis Principibus nostris ad
 exemplum Constantini apud Eusebium, deque suggestu officina Spiritus Sancti,
 qui in officinam hæc non ante erectus est, quam eo tempore, quo ex studio
 Verbi divini factum est opificium. Omnis nervus ergo dissensionis in dicto
 Pauli scus est, qui spiritum non vult extinguere aut suppressi. Jam demus, de Spi-
 ritu

ritu Sancto eum intelligendum esse, quamvis & de hoc adhuc possit disquiri : de-
 mus insuper, Ministros concionantes agi Spiritu Dei, quamvis de impijs id omnino
 negandum sit. & pii admonendi sint, ne in le motus pios vel angelicos confundant,
 cum motibus Spiritus Sancti & Theopneustia : & ut in concionibus suis cum
 Paulo distingvant inter ea, quæ dicit Dominus, & quæ dicunt ipsi. Deus, in-
 quam, hæc omnia. Quis unquam seposito affectu dicet, per ordinationes Ecclē-
 siasticas tempora concionum determinantes extingvi Spiritum, aut supprimi? Si
 Spiritus Sanctus non supprimitur in Professoribus Theologiæ determinatione horæ,
 quomodo supprimeretur in concionatore? Si non supprimitur idem, quod per
 ordinationes Politicas adstringi se patitur ad exponendas Epistolas & Evangelia
 ab hominibus præscripta, & quod certo ac statuto tempore conciones incipiant :
 cur supprimeretur determinatione temporis, quo debeant finire. Quamvis insu-
 per concedamus, parum Christianum videri, si quis cum summo rigore observatio-
 nem ordinationum illarum à ministris velit exigere, cum facile excusationem me-
 reatur, cui donum brevitatis non est concessum, non tamen ea, quæ excusandi loco
 proferri debebant, vertenda sunt in impugnanda jura Magistratus Politici, nec sta-
 tim pro impossibili habendum, quod difficile est, maxime verò quod difficile est
 ex falsa hypothesi. Non credam unquam, si quis dicat, impossibile ipsi esse, deter-
 minato in ordinatione tempore, sermones ad populum absolvere, etsi facile credam,
 eum bona fide hæc dicere. Sponderem, artem illam à quoc. homine integræ
 mentis, tantum abest à Christiano, facillimè ac gratis & addisci, & doceri posse.

Postulavit hanc digressionem amor errantium, & ut exemplum præbe-
 tur, quam subtile vitium sit Papæ-cæsariæ & quam insensibiliter insidias struat etiam
 illis, qui strenuè allaborant in acquirendo & monstrando aliis vero ac unico bono.
 Multum prodesset ergo si distinctior ejus traderetur conceptus & differentia à Cæ-
 saro-papæ. Mihi, salvo aliorum judicio sic videtur. Distinctissima & non com-
 binabilia officia esse Imperantium & Doctorum, Mosis & Christi, & ab aliis &
 alibi fusius est monstratum. Imperium sine coactione non est; doctrina tan-
 quam magnam amoris testimonium & beneficium coactionem omnem respuit.
 Utrumque unum si miscatur, alterutrum vitiorum sæpè dictorum evadit.
 Papæ-cæsariæ est, si Doctores velint imperare, Cæsaro-papæ, si Imperantes velint
 doctrinam gladio obtrudere. Nam si imperantes seposita coactione imperii do-
 cere velint, id ad Cæsaro-papæ vitium transferre nolim, nec exemplo Usæ ex
 Veteri Fœdere illustrare. Ibi enim Sacerdotium Levitis proprium erat, & invola-
 bat aded officium alienum Usas contra voluntatem Dei; at in novo fœdere omnes
 Christiani sacerdotium spirituale gerunt, adeoque & Reges. Ut de ea quæstione;
 an Sacerdotes & Ministri Ecclēsiæ æquipollean? jam nihil dicam. Arma tempora-
 lia sunt Principibus commissa, ad reprimendos hostes sæculi, & coercendos eos, qui
 turbant tranquillitatem externam. Docentium arma debent esse spiritualia, &
 ipsorum spiritus diversus longè à spiritu Usæ. Non peccarent aded imperantes
 quæq. docendi instructi, si ab imperio transirent ad doctrinam; peccarent omni-
 no ministri Ecclēsiæ, si à doctrina transirent ad imperium, tantum abest ut conjunge-

re imperium humanum doctrina liceat. Vos non sic. Moses officium suum deponere potest, ut Christo fiat locus. At Christus non affectat principatum Moysi, nec ejus assistentia aut miraculis Moysiis opus habet. Eo ipso testantur se carnales esse, destitutos armis spiritualibus, quando brachium seculare in rebus spiritualibus implorant, & ab eo suppetias petunt. Non male Lutherus illo tempore, quo spiritus ejus intervalla heroica habebat, Evangelium non opus habere defensione Electoris, quin potius per id defendi regiones Electoris.

Quamvis vero aperta hæc sint & evidentia, quamvis quilibet invitum Casaro-papæ & Papæ-Cæsariæ invehat, nihil tamen utroque sic perspicue exposito frequentius esse etiam in territoris Principum Protestantium, facile patet, si quis saltem id cogitet, quam firmiter plerisque Principibus à Clero persuasum sit, non tolerandos esse dissentientes in rebus fidei, hæresin esse crimen, hæreticos esse brachio seculari persequendos. Habemus prohi dolor inter nos frequentia satis exempla inquisitionum plus quam Hispanicarum, & eorum omnium, quæ pro stabilienda & Casaro-papæ & Papæ-cæsaria invenit Jus utrumque Clericale & Justinianum & Canonicum. in juncta hæc disputatione latius deducta. Habemur Laici, nequæ ut in Papatu, pro canibus, & porcis, si non adorare velimus libellos Clerici, & lingere eorum sputa. Forte id nondum nobis dicitur. Sed quid opus est verbis, ubi rerum testimonia adiunt? Imo nec verba desunt. Ostensum alibi, & incredulis, qui oculis apertis non vident, ostenditur alia occasione, vel ex sola præfatione Formulæ Concordiæ, quam apertè stabilatur ibi fides Carbonaria, & quam clarè Laici omnes i. e. Principes, Aulici, Milites, Eruditi, Nobiles, Ignobiles, Jcti, Medici, Philosophi, Studiosi, Mercatores, Opifices, Rustici, & sexus sequior in univèrsum saltem non habeantur pro truncis & stipitibus. Sed Veritas Odium parit, hæc Veritas parit odium, quo non gravius datur in mundo, tujus liberationem speciatim petere solebat Philippus; odium, quod precibus publicè exorare solent olores, ut Deus eos repleat odio dissentientium, odium, ut paucis multa complectar. infernale. Sed veritatem qui amat, odium istud non curat, tutus clypeo veritatis ipsius. Amat olores, & fontem amoris orat, ut ipsum repleat amore horum oforum, rogat ut ipsos illuminet, quo miseriam suam agnoscant; & ut condonet furorem, quem nesciunt furorem esse, sed habent pro Zero divino. Interim contumelias eorum & calumnias spernit, sed absque ambitione, negligit, sed absque negligentia. Si opus sit, duobus verbis monstrat falsitatem impudiciorum criminum. Monuerunt me sæpius amici, ut Clerico Dantiscano, in scripto publico me perjurii & apostasiæ accusanti, responderem. Sed quid opus responsione in mendaciis apertis? Defensione indigemus & excusatione, si indicia adiant aut suspiciones rei turpis, cujus acculamur. Ego perjurus sim? qui nunquam per Dei gratiam juravi in ullum libellum Clericalem? Quod si jurassem, ex ignorantia & bona fide, alio argumento liberarem me ab impacta perjurii, calumnia. Jam eo non est opus. Quæ fronte me verò Apostatam dixerit, ignoro. Vivo in secta, in qua natus & educatus sum, nec unquam ad aliam transivi. Scio non paucos Clericos optare, ut transirem, & possem historiam narrare,

(foli.

solicitate quosdam ex Clero Lutheranò, (quis putaret!) Virum Illustrè ex Religione Reformata, ut mihi persuaderet, quo ad religionem reformatam transirem. Sed nolo risum excusare narrando, quàm facete impudens hoc petikum fuerit rejectum. Ergo hinc quidem convitatori nihil aliud repono, quam ut præsertim agnitionem impudentiæ, & penitentiam quò infamias & enormis crimina, quæ vel sola publicatione itinerarij famosissimi publicè commisit.

Videbatur obtræctor alius isque anonymus superiori responsione dignus; qui sub titulo *repetitionis doctrinæ orthodoxæ de fundamento fidei* omne id egerat, ut ex disputatione nuperâ, *An hæresis sit crimen?* me argueret, quod declinaverim à simplicitate hæci, ut Spiritum Sanctum quasi correcturus apertissimâ scripturæ dictâ evertèrem & aliud Evangelium prædicarem; quod sim inflatus, nihil sciens, sed insanians circa sermones ac verborum pugnas. *Ich sehe ich meinen Gedanken erlossen / daß ich niemand achte;* quod eodem Zelo repugnandum sit sententiæ meæ, quod fides sit amor, quo rejiciatur sententia Pontificiorum de justificatione ex operibus; &c. Et videbatur quidem responsonem eo magis desiderare illud scriptum; quod autor in eo affectaret singularitèr mansuetudinem ac pietatem, (si modo imputationes modo dictæ stare poterant cum mansuetudine ac pietate) & quod aded multis videretur; alium latere autorem, quam qui revera it scripserat. Posteaquam vero innotuit, autorem esse virum, qui jam satis ex aliis operibus carnis notus esset; & qui jam alia occasione, magnâ quidem operâ, sed frustra quæsierat, in clarescere simili scribendi genere, non unæ mihi fuerunt causæ, quod & hac parte monitum amicorùm negligendum censuerim. Tria enim præcipuè sunt calumniarum genera quibus me perit occultans se ille hostis; 1. quod aliud fundamentum justificationis ponam, quam meritum Christi, 2. quod fidem pro amore habeam, 3. quod injuria affecterim Apologiam A. C. quod dixerim, eam de fide intellectuâ tantum loqui, quia videlicet decreverim, Lutheranam Religionem & Libros Symbolicos accusare & rejicere. Sed quid hic verbis est opus; ubi ipsa disputatio, & ipsa sana ratio me defendunt. Nam 1. dum fundamentum fidei meæ dixi esse amorem Dei & odium sui ipsius, non potui, ut ipse contextus totius paragraphi ostendit, loqui de fide justificante, & de fundamento justificationis, sed apertè locutus sum de fide, quatenus confessionem de Symbolo vel Systemate denotat, cujus articuli dividuntur in fundamentales & non fundamentales. Etevidens est sensus dicti mei, quod in mea fidei confessione centrum & norma omnium controversiarum adeoque & fundamentum & finis, ad quod omnia referri debant in confessione fidei, sit amor Dei & odium sui ipsius, ita ut errores qui ab utroque vel ab utro horum abducant, pro fundamentalibus & periculosissimis habeam; eos vero errores in confessione fidei, qui ab amore Dei non deducant, nec odium sui ipsius impediunt, uno verbo, qui non avertant nos à viva cognitione mysterii voluntatis divinæ, etiam si erent circa varia mysteria essentialis divinæ, utpote imperscrutabilia & omnem intellectum, etiam illuminatum superantia, me pro fundamentalibus ac periculosissimis non habere, etiam videam forte omnem Clerum, & Pri-

cipes ab iis seductos in hos errantes tanquam infames ac pessimos hæreticos ferire. Id vero, credo, ne quidem illos philosophiæ tyro à me postulat, ut tempus perdam collectione infinitorum locorum ex lexicis, metaphysicis item, & scriptis ipsorummet Theologorum nostratum, finem & normam ac in genere omnem propositionem primariam alicujus disciplinæ aut systematis rectè dici fundamentum. Denique sophismata & contradictiones ab autore in singulis ferè lineis & paginis hic commissas ostendere velle cui usui? Periti jam vident. Impensis parum prodesset. Minimè omnium ipsi Autori, utpote quem ex variis argumentis cognovi, esse inemendabilem, postquam seris adhortationibus non est emendatus, quas ipsi dederam in aliquot literis ad ipsum aliis occasionibus scriptis, quas utique simul publicare debuisset, si sincerè voluisset narrare historiam controversiæ alterius inter nos ætitate. 2. Quod fides sit amor (etsi non omnis amor sit fides) omnes evidentissime agnoscunt, qui, omnia philosophia gentili, & corda propria & scripturam sacram scrutantur. Qui id negant, ante omnia rogandi sunt, ut omnem sapientiam hujus mundi abjiciant, & ad notitiam seriam sui ipsius & humani generis atque ad fontem omnis sapientiæ veræ transeant. Hoc ab ipsis non impetrato frustrà erit omnis disputatio. Et jam vetus est illa controversia, ac in Reformatorum secta jam inter Gisbertum Voëtiurn & Cocceianus anno hujus seculi 76. publicis in scriptis ventilata. Præprimis quidam Cephus Pistophilus eruditum scriptum, qua sententiam Theologorum Veterum & Recentiorum de amore in Fide exponit, tum edidit, quoties adversarium meum remitto. Si Paulum Augustinò præferret Antagonistâ, rogarem, ut diligenter expenderet verba Pauli: *Charitas credit omnia, sperat omnia.* Nunc cum probabile sit, majorem apud ipsum etiam, ubi apud alios communiter, esse auctoritatem Augustini, audiat hujus sententiam. *Credere in Deum est credendo amare, in eam ire & membris ejus incorporari. Fides est cognitio, per quam non querendo volitamus, sed inhaerendo diligimus.* Aversus hunc ergo & adversus Paulum verat hæreticæ eundem Zelum suum, quo erga Pontificios uti vult. Opto vero carissimæ Patriæ, ut hic scriptor nunquam occasione habeat Zelum suum erga præsentem Pontificios offendendi, sed semper contra absentes. Vereor enim valde, ne, si contra præsentem Zelo opus sit, ex hoc Zelote fiat Gaal. Jud. IX. 29. 38. Vereor valde, ut armis instructus sit, quibus adversus hostes præsentem opus est, cum è scholis prodierit, quæ, more Pontificiorum, docent adversarios ante fugare, quam adversus eos pugnetur. Si genuino Zelo instructus esset, cur non suo Zelo utitur adversus me præsentem? cur non huc venit & tum antiquis amicis consilia capit me hæretificandi? cur non publica mecum collatione ostendit, Thomam suum esse tantum hæreticum, cui eodem Zelo resistendum sit, quo libenter resistere vult Clerus Zelotes Pontificii? cur non acceptat invitationem meam publicam aliquoties iteratam, & honestissimas condiciones ibi positas? His autem conditionibus neglectis mihi non vertetur visio, si similiter schedas, adversariorum sim neglecturus atque hostium timidorum, & qui malunt infidias occulere, aut in ablentem calumniari, quam cordatè pugnare & sincero ore veritatem tueri.

veri. Obstrictus ero ut amico maximo, qui mihi sincere ostenderit, me quid docere, quod turbat quietem publicam, aut quod repugnat sacris literis. Sed præterrationem & SS. literas nullum alium libellum admitto, minime vero omnium à Clero confectum & conscientiis Laicorum obtrusum. Volo jure uti, quo Lutherus usus est, quod non potest denegari ulli homini. Symbola & Libros Symbolicos, quæ confessiones sunt eorum, qui confecerunt, non odi, sed quæ normæ esse debent conscientiarum aliarum & judices controversarum, omnes non odi quidem, sed horreo, & si opus est, ad juramentum perhorrescentiæ me offero. Quod vero in disputatione illa (3) Apologiam A. C. injuria affectam, nemo dicit, qui verba meâ curatius pensitaverit. Dixi; textus, latinum & Germanicum non correspondere & verba esse dubia, & variantia, ut non sit signifier, persuasus, utrum de fide intellectuali loquatur apologia, an de fide cordis, qui sine amore esse nequit. Adversus istam doctrinam parum aut nihil facit, quod VELLE & ACCIPERE mox sequatur in Apologia. Vidi ista jam illo tempore, dolere non omisi. Sed ea non satisfecerunt; Jam per aliquot secula Clerus voluntatem & intellectum miscere ad vetus est. Jam Justiniani tempore illi, qui credebant, veras esse formulas à Clero præscriptas, quod intellectus est opus, dicebantur sequi Dei omnipotentis auctorem, quod voluntatis est. *L. 19. C. de hæres.* Non sufficit ex meâ sententiâ ad veram fidem, VELLE ACCIPERE, quod Deus offert, sed cum Augustino, velle inhzrere Deo. Quid putat Repetitor? VELLE MEDITARI pertinet ne magis ad intellectum, an ad voluntatem? Quid putat: VELLE speculari divitiis sponsæ, VELLE easdem ACCIPERE oblatas à sponsâ; imò DELECTARI iisdem, & FIDUCIAM ac SOLATIUM in iis ponere; quid putat inquam? Videt metos actus voluntatis majusculis literis hic expressos. Jam dicat: an istæ actus omnes connotant FIDUCIAM & AMOREM Sponsæ, an vere fiduciam & amorem divitiarum seu avaritiam? Discat ergo Repetitor, ad eruditam objectionem non sufficere impressionem literarum majuscularum, sed ultra quid requiri. Sed quid moror? Etiam causas omittendæ responsionis recensendo puto, obtrahatori satis responsum esse.

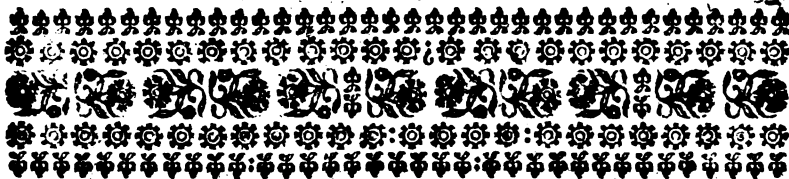
Quamvis fortè autoritate paterna idem adactus sit ad sortum hunc edendum, ut prætextum haberet aliquem Papa Lipsienfis, disputationem meam, quamvis tardè nimis & diffrahis jam plerisque exemplaribus, confiscandi. Gratias ei & pro hæc injuriâ ago publicè, & gloriæ id mihi duco, ac rogo enim, velit & præsentia scripta quam celerimè confiscatione dignari. Nani confiscationes ab ipso & sociis impetratæ aut justæ testimoniis sunt publicæ, multum veritatis salutæ, præprijonis malitias regni tenebrarum detegenti, libris his fisco addictis inesse. Ex Magistratu urbis, cuius nomen in confiscationibus simul adhibetur, plerosque, exceptis paucissimis, (pauciores enim duobus esse nequeunt,) facile excusatos habeo, cum mihi probè sit cognitum, eosdem sub iugo hoc Clericali jam diu gemere, atque ut tandem aliquando ab eo liberentur, & eorum status mutetur, sed in melius, animatus apprecor.

Atque hæc hæcenus adduxisse; non inconueniens credo erit ab insinuito, quæ causa calamum suscepit. Sustinuit enim in disputatione illâ, quæ lapis offen-

tionis fuit. respondentis vices Nobiliss. atq; Constatissimus JOHANNES CHRISTOPHORUS Rube / Advoc. Duc. Sax. Salsfeldensis, qui jam programmate hoc secundum statuta Facultatis nostrae commendandus est. Natus est Ebræ Superiori propè Sondershulam die 19. Novembr. 1665. Patre Viro Reverendo, JOHANNES CHRISTOPHORO RUBIO, Pastore Superioris & inferioris Ebræ vigilantissimo, Matre ANNA CATHARINA, natâ Saurackeria. Ab his parentibus, qui adhucdum vitali aurâ fruuntur, nosker sub adjutorio præceptorum privatorum usque ad annum ætatis duodecimum educatus, ac tum in Scholâ publicâ Sondershulanâ diligentiz & fidelitati Rectoris. M. Conradii Danckelbergii commendatus est, jam Northusanum Prædagogium moderantis. Vixit ibi, ut discipulus assiduus & attentus, usque ad annum 24. seculi præsentis, ubi ex consilio Patris ac Præceptorum Scholam cum Academiâ Wittenbergensi commutavit, sumptibus studiorum suppeditante singulari munificentia Illustrissimi Comitis Schvvarzburgici, quam humillimâ recolit mente. Præmissis Wittenbergæ fundamentis in Philosophiâ, sub informatione Excellentissimorum Professorum & Adjutorum Clarissimorum, præcipuis autem in studiis elegantioribus & Historicis diligenter frequentato Auditorio viri sui nominis SCHURZLEISCHII, & Historiam Universalem, & Notitiam Imperii, & Introductionem ad Historiam exponendis, ad sacra Themidos transit, & Magnificos Viros ZIEGLERUM, HEBERUM ac BERGERUM publicè, privatim vero Excellentissimum BRENDELIIUM, audivit, ac sub hujus potissimum manu ductione cursum juris integrum absolvit, ac disputando etiam in Servii Jus Romano-Germanicum Foreale & Schnobelii Dissertationes publicè perierit ac privatim se exercuit. Hinc ad Academiam Juvianam anno 1687. migrare constituit, quod tum quidem sibi persuaderet, gloriam & eruditionis æstimationem inde parari, si in diversis Academiis quis Commoratus esset. Sed DEO aliter visum erat, cujus providentia factum est, ut Nostro eo tempore Syndicatus, qui Sondershulæ vacabat, conferretur, atque thalamo jungeretur Virgo & formæ elegantia & morum gravitate prædita Anna Dorothæa, Johannis Christophori Nensii, Camerarii & sacri ararii præfecti ibidem filia, cum quâ hactenus dulcissimum ac fructuandum conjugium expertus est. Eidem divinæ providentiæ ascribit, quod, postquam Sondershulæ per quinquennium munere illo functus esset, simul vero desideria aliorum in judicio proposuisset Salsfeldiam se contulerit, ibique in ordinem Advocatorum Principalis Cameræ & Præfecturæ d. 9. Aug. 1692. præstito juramento, clementissimè receptus fuerit, atque per totum vice spatium se inhnita alia divinæ benignitatis & Clementiæ signa expertum esse pia mente deprecatur, ut aded, jam dudum divinæ directioni se totum tradiderit, operas vero suas utilitati aliorum destinaverit. Quibus expediendis ut magis par esset, ex monitu amicorum mense Junio hujus anni accessit Ammam Fridericianam, admissionem ad majores honores ab inclytâ Facultate Juridicâ petiturus. Ut vero statutis satisfaceret, obtulit mihi Decano Disputationem pro Candidaturâ de Crimine Hæreseos, ex quâ cur saltem primariam questionem, an Hæresis sit crimen? in ordinem redegerim, causas dixi in Epistola

dicte Disputationi subjunxit. Circa ea, quæ de crimine hæreses dicenda res-
 stabant, initio consilium dederam, ut illa thesibus brevioribus de crimine Hære-
 tificii includeret, sed paulo post mutavi sententiam, atque svasi, ut omnis ma-
 teria meditationi de Jure Principis circa Hæreticos justè dispositæ inseratur, ita
 quidem, ut tribus omnino capitibus discursus totus absolvatur, quorum pri-
 mum agat de *Jure Principis circa hæreticos, ex hypothesis Juris Clericalis*, dedu-
 ctum ex utroque Jure, Civili & Canonico; secundum de *Jure Principis Evan-
 gelici circa Hæreticos*, derivandum ex Verbo Dei, novi potissimum fœderis; ter-
 tium, de *Jure Principis circa Hæreticos secundum Praxim in territoriis Princi-
 pum Protestantium receptam*, excerptum ex Autoribus Practicis & Actis publi-
 cis. Nolui tamen Clarissimo Candidato permittere, ut omnia tria capita ela-
 boraret, sed monui, ut theses breviores circa primum saltem conscriberet,
 ne videlicet ex posterioribus duobus Hæretices, qui veritatis propagatio-
 nem pati nequeunt, occasionem majorem nanciscerentur, tristius quid in ipsam
 tanquam in hæreticum statuendi. Ergo posteriora duo mihi soli, persecutio-
 nam Clericalium jam adveto, reservavi, edenda per modum supplementi, quam-
 primum Deus vires concesserit. Sic nata est præsens Disputatio inauguralis, cras pu-
 blicè habenda, postquam Nobilissimus Candidatus in utroque examine eum se
 præstitit, quem non indignum judicaret Facultas nostra, ut hanc licentiam in-
 dulgeret. Huic vero Disputationi ut Magnus Academiae Protector, atque Il-
 lustrissimi, Illustres, Excellentissimi, aliusque titulis insigniti Academiae nostræ
 Patroni, Fautores, Professores, Cives, frequenter interesse velint, eam, quæ par
 est, humanitate oro, vicissim omnia officia atque inserviendi promptitudinem
 omnem pollicius. P. P. d. 10. Novemb. 1697.

HALÆ, Literis SALZBURGIANIS.

B. C. D.

DISSERTATIO JURIDICA,

DE

JURE PRINCIPIS CIRCA
HÆRETICOS.

CAP. I.

*De Jure Principis circa Hæreticos ex hypothefi
juris Clericalis.*

SUMMARIA.

*Definitio hæreseos ad ipsam tractationem necessaria n. 1. communis ta-
men obscura est. n. 2. Hæresis in sensu scriptura quid denotet.
n. 3. Querela communis de imperfectione definitionis hæreseos
communis. n. 4. Dissensus nostratum de intellectu fundamen-
ti fidei in definitione hæreseos n. 5. 6. 7. 8. Novissima non-
neminis definitio hæreseos rejicitur. n. 9. 10. 11. 12. 13. 14.
Transit ad veram & perspicuam defn, & onem hæreseos juridicam.
n. 15. Extat ea l. 2. C. de hæret. n. 16. in qua explicantur ter-
mini dubii per æquipollentes, n. 17. 18. ejusque paraphrasis ex-
hibetur verbis clarioribus. n. 19. Cleri & Laicorum definitio
genuina. n. 20. 21. 22. Definitio Justiniana hæreseos clarior
& magis adequata est definitione Juris Canonici n. 23. Clerus
in Syllogismo hæreticali & majorem format & minorem n. 24.
Quid denotet: vel levi argumento dissentire, in definitione
hæreseos, n. 25. 26. 27. 28. Non excluditur per illa gravis dis-
sensus, qui describitur & exemplis illustratur. n. 29. 30. 31.*

DE JURE PRINCIPIS CIRCA HÆRETICOS

Quomodo facillimè ex orthodoxo possit fieri hæreticus vel contra.
 n. 32. *Hæresis regulariter à Clero oritur.* n. 33. 34. *Contrahitur definitio hæreseos in summam, quod sit dissensus à religione dominante* n. 35. *Et quod ejus oppositum orthodoxia sit religio dominans.* n. 36. *Declaratur, quid sit religio dominans* n. 37. 38. *Possunt dua religiones dominantes esse in una rep. item una religio diverso respectu Et orthodoxa esse potest Et hæretica.* n. 39. 40. *Causa efficiens principalis hæreseos est Clerus, instrumentalis brachium seculare.* n. 41. *Secundum principia juris Clericali non datur jus principis erga hæreticos, nisi à Clero dependens.* n. 42. *Jus Clericale est vel Justinianæum vel Canonicum.* n. 43. *Origo Conciliorum est intentio hæretificandi* n. 44. *Definitur Concilium* n. 45. *Primum Conciliorum omnium fuit Nicensium* n. 46. *Convensus Apostolorum Act. XVII. non rellè conciliis annumeratur* n. 47. *Quid juris lateat sub auctoritate Imperatoria inuita conciliorum.* n. 48. 49. 50. 51. 52. *Aliquando immen extra Concilium à Clero hæretici effecti* n. 53. 54. *Pena hæreseos vel Ecclesiastica sunt vel civiles.* n. 55. 56. *Excommunicatio tota ratione effectuum civilis est* n. 57. *Hæreticis non servanda fides.* n. 58. *Excluduntur hæretici à dignitatibus,* n. 59. *à jure connubiali,* n. 60. *jure patrio Et filiationis, jure item testamentario,* n. 61. *Libri hæreticorum comburendi Et lectores eorum ultimo supplicio puniendi* n. 62. *Bona hæreticorum confiscantur* n. 63. *Excluduntur hæretici à jure communi Et beneficiis processus judicialis* n. 64. *Puniuntur variè vivi Et mortui* n. 65. *Artes Cleri, quibus à brachio seculari leges istas extorserunt, (1) Persuasio de privilegiis Cleri pra Laicis, quod Clerus solus sit sors electa Domini:* n. 66. *quod Clerus sit maritus Ecclesia Et spiritalis pater:* n. 67. *quod Clerus solus intelligat mysterium regni DEI, Laici vero Clericis non credentes sunt canes Et porci:* n. 68. *quod Clerus debeat prescribere Laicis normam credendi:* n. 69. *quod Laici non debeant convenire ex desiderio intelligendi scripturas, nec predicare:* n. 79. *quod Clerus non debeat corrigi à Laico (ubi nom obiter, Aftnam Balaami pertinere ad fratres Cleri,)*
 n. 71.

n. 71. quod Laicus non debeat disputare de fide à Clero prescripta, n. 72. multo minus cum hereticis n. 73. (a) ex priore persuasione profluente doctrina varia de heresi, quod hereticus sit omnis, qui à Clerico pro tali declamatus est. n. 74. quod crimen hereseos sit merè Ecclesiasticum, in quo Laicis gloria saltem parendi sit relicta: n. 75. quod excommunicatio clericalis sit Apostolica & à Christo ipso introducta: n. 76. 77. 78. 79. quod fides & Christianismus Laicorum consistat in defensione & veneratione Cleri: n. 80. quòd ad Principum officium pertineat docere populum ex prescripto Cleri, n. 81. & quod hoc modo possint in legibus ex arbitrio injungere penas divinas, n. 82. item, quod vitam aeternam consequantur ex solà persecutione hereticorum: n. 83. quod unicum sit vitium, esse hereticum, & unica virtus, hereticos persequi: n. 84, quod illud vitium nullum bonum opus nec martyrium possit extinguere: n. 85. quod omnis hereticus sit consors Diaboli: n. 86. (Origo vivicomburii hereticorum n. 87. Fraus Cleri orantis magistratum, ne sanguinem heretici effundat n. 88.) quod heresis sit crimen gravissimum n. 89. 90. 91. Denique quod remedium adversus heresin sit iumentum religionis n. 92,

§. 1.

On poterimus de Jure Principis circa hæreticos tractare, si non exactè sciverimus, quid sit hæreticus. Id autem scire non possumus, nisi sciverimus, quid sit hæresis.

§. 2. Sed definitio communis hereseos, quod hæresis sit error in fundamento fidei ejus, qui est aut fuit membrum Ecclesie Christiane, obscurissima est, (a)

§. 3. In sensu vero scripturæ hæresis vel denotat id, quod hodie hæresi adversum & contrarium est, quod liceat hæretificium appellare, (b) vel si pro errore sumitur, denotabit errorem du-

A 2

centem

(a) Diximus in Disput. an heresis sit crimen? §. 4. 5. 6. 7. (b) vid. dict. Disput. §. 8. p. 25.

centem per se ad facienda opera carnis, adeoque directò abducentem à verâ & æterna hominum salute, beatitudine & felicitate, h. e. tranquillitate animi, quæ consistit in unione spiritali cum DEO. (c) Sed neque hæc etiam significatio est ad palatum Jurisprudentiæ Ecclesiasticæ.

§. 4. Multa de difficultate hæreticum definiendi conquesti sunt Patres Ecclesiæ, conqueruntur hodiè passim Theologi. Terrulliani, Augustini, Irenæi, Justini Martyris, Horneji & G. Calixti sententias de notis hæretici examinarunt jam alii, contententes per horum enunciata hæreticum plenè & perfectè definitum non esse. (d)

§. 5. Nostrates communiter volunt, errorem hæreseos debere impingere in fundamentum fidei. Cum vero in ipsâ fundamenti voce lateat ambiguitas, ut eam tollerent alii, errorem circa fundamentum fidei exposuerunt per errorem circa Symbolum Apostolicum. (e)

§. 6. Sed cum hæretici venena sua sub sacrâ scripturâ occultare soleant, multò magis ea occultabunt sub isto Symbolo, (f) ut taceam, quod jam ab aliis fuit oppositum, hoc pacto Socinianos, Arrianos, Anabaptistas, David Georgianos &c. non fore hæreticos, (g) quod tamen est contrà praxin Jurisprudentiæ Ecclesiasticæ.

§. 7. Sentientes hoc aliqui explicationem explicationis addunt, errorem circa Symbolum Apostolicum esse errorem, circa genuinum & catholicum Symboli istius sensum. Cum autem expositio hæc novâ expositione opus habeat, addunt, genuinum & Catholicum Symboli Apostolici sensum esse, si juxta phrasin & ductum Symbolorum Nicæni & Athanasiani, ac juxta Ephesinæ & Chalcedonensis Synodorum sententiâ, nec ullo alio sensu accipiatur & intelligatur. (h)

§. 8. Hic

(c) *Conf. II. Petr. II. v. 1. 3. 12. seq. Jud. v. 3. 8. 10. 11. 12. 13. 16. 18. 19.* (d) *Fr. Ulr. Calixt. Tr. de hæres. §. 142. seq. p. 167. seq.* (e) *F. U. C. d. l. §. 55. seqq. p. 14. seqq.* (f) *Conf. Calixt. d. l. §. 63. p. 47.* (g) *Calixt. ibid. §. 64. p. 48.* (h) *Cal. ib. §. 63. p. 47.*

§. 8. Hic vero opponunt haud dubiè alii, ita pro hæreticis non fore habendos Pontificios; ita nec Pontificiis Lutheranos & Reformatos fore hæreticos; ita non fore hæreticos omnes illos, quos notat Formula Concordiæ.

§. 9. Videmus, novissimè post multum laborem istam tradi hæretici definitionem: Hæreticus est Christum professus, qui in Symb. Apost. contentum fundamentum impingit, aliquem ejus Articulum negat, & (pretâ omni saniori informatione, fideliter quamvis monitus, & de errore convictus, pertinaciter tamen resistit, hæresin cum obstinata animi pervicacia tuetur, atque ad finem usque vita in eâ perseverat. (i)

§. 10. Hic, ut multa taceam, nemo poterit ante mortem judicari hæreticus, quia ante mortem nemo potest dici, quod ad finem usque vita in pertinaciâ perseveraverit, quod tamen ponatur, ut nota hæretici. Quamdiu enim quis est in viâ ad hæresin, nondum est hæreticus, atque adeò pro fratre, quantumvis periculosè is erret, habendus. (l) Hoc vero pacto non poterit unquam aliquis ut hæreticus excommunicari, quam tamen pœnam hæreticorum defendit & approbat Autor definitionis illius. (m)

§. 11. Quin nec ipse Autor magnam fiduciam in illâ definitione ponit, cum disertè fateatur, eam non esse definitionem omnibus numeris absolutam & perfectam, sed generalem potius descriptionem, quam definitionem, pariter ac alias hæreticorum ac hæresium definitiones ab aliis traditas (n). Quod confirmat valdè ea, quæ de obscuritate definitionis vulgaris hæreseos jam diximus. (o)

§. 12. Pariter, cum, quod in communi definitione hæreseos de errore hæretici circa fundamentum dicitur, ab aliis explicetur de errore circa Symbolum Apostolicum, ab aliis de

A 3

errore

(i) Ita Cal. d. l. §. 150. p. 115. seq.

(l) Calixt. de pœn. hæret.

c. 3. §. 21. p. 300.

(m) Cal. d. C. 3. §. 15. seq. p. 295, seq.

(n) Calixt. de hæres. §. 153. p. 117.

(o) In Dissert. an

hæresis sit crimen?

errore circa Symbola Conciliorum œcumenicorum, (p) id confirmat, quod ibidem diximus, obscurum esse in definitione hæreseos terminum fundamenti fidei.

§. 13. Neque tollitur ista vocis obscuritas, si quis fidei fundamentum definire velit, quod sit DEI misericordia in Jesu Christo scripturæ Verbo patefacta, non exclusis divinæ essentia mysteriis, quæ & quatenus clarè sunt revelata, atque adeo agnosci possunt. Ut enim multa, quæ hic circa vocem: *non exclusis* &c. dubia sunt, omittam, inter hæreticos & orthodoxos communiter litigatur, an divinæ essentia mysteria in hoc vel illo dicto sint clarè revelata, & an secundum hunc vel illum sensum sint agnoscenda. Est enim obscura definitio, quæ rem obscuram non reddit clariorem. Non vero reddit clariorem, si ex definitione applicationes contradictoriæ ad definitum fieri possunt. Ut taceam, non confundi debere fundamentum fidei in articulo speciali de justificatione, cum fundamento fidei in omnibus articulis, quatenus fides sumitur pro confessione symbolica.

§. 14. Id meretur non taceri, si error circa fundamentum fidei exponendus est per errorem circa Symbola quæcunque, fundamentum fidei non poni in scriptura, sed in Symbolis, adeoque iterum hæc valdè papizari vel potius Justinianizari. Nam disertè Justinianus (q) profitetur, se quatuor Conciliorum Oecumenicorum dogmata sicut sanctas Scripturas accipere. Nisi quod Justiniani confessio sit sincera & aperta, Hæretices vero sententiam suam de fundamento fidei in symbolis consistente occultare studeant, vel verbis strenuè profitentes, scripturam solam esse normam & fundamentum fidei, vel distinctionibus quibusdam obscuris & nihil significantibus inter normam primariam, & secundariam similibusve; lectoris, præjudicio autoritatis occupati, intellectum obnubilantes.

§. 15. Ergone nihil dicemus de jure Principis circa Hæreticos, quia ignoramus, quid sit Hæresis? Dicemus utique, si modo perspicuè & palpabiliter ostenderit veram hæreseos definitionem.

(p) vid. §. 5, & 7.

(q) Nov. 131. c. 1.

fnitionem. Est autem vera hæreseos definitio, quæ sensibilibiter & facillimè potest applicari ad omnes casus, qui hæctenus contigerunt, ubi de jure Principis circa hæreticos quæsitum fuit. Ergo litigent Theologi, litigent hæretifices inter se quamdiu velint, quid sit hæreticus, nos in re Juridicâ quæremus definitionem Juridicam.

§. 16. Ajunt Imperatores, Gratianus, Valentinianus & Theodosius (r) *Hæreticorum vocabulo continentur & lætis adversus eos sanctionibus succumbere debent, qui vel levi argumento à judicio Catholica religionis & tramite detecti fuerint deviare.* Perspicua evadet mens Imperatorum, si singulas definitionis voces exposuerimus.

§. 17. *Religio* hic sumitur pro fide, (r) fides pro confessione. (s) *Catholica* est, quæ debet omnes subditos obligare, (u) *Trames* est norma, symbolum, liber symbolicus, &c. (x) *Judicium* vero idem hic est ac trames.

§. 18. *Quemadmodum autem Imperatores judicium summum in rebus Fidei tribuebant Clero (y), & ipsa Symbola Clerorum autorem agnoscunt, ita patet, quod deviare à judicio Catholica religionis sit deviare à sententiâ Cleri (z). Deviare autem denotat aberrationem eorum, qui in eadem viâ sunt.*

§. 19. *Erit ergo hæresis dissensus etiam levissimus eorum, qui unius sectæ inter Christianos sunt, à judicio Cleri & libris Symbolicis ab ipso, ut sint norma fidei aliorum, confectis (a).*

§. 20. Cle-

(r) L. 2. C. de hæret. (s) L. 1. pr. C. de fide Catholica. l. 3. pr. cod. (t) d. l. 1. pr. de Fide Catholica. l. 7. §. 4. in fine. L. 8. §. 6. cod. (u) d. l. 1. pr. (x) l. 2. pr. cod. l. 7. §. 4. & 5. cod. d. Nov. 131. c. 1. (y) l. 4. C. de summâ Trinitate. l. 6. C. de SS. Eccles. (z) l. 1. §. 1. C. de Sum. Trinit. Goshoffr. ad d. l. 2. C. de hæret. cap. 9. de hæreticis. l. 3. §. 3. C. de S. Trinit. l. 3. pr. & §. 1. C. de hæret. (a) Goshoffr. d. l.

§. 20. *Clerus* est status Reipublicæ in Ecclesia, sub specie devotionis & cultus divini singularem affectans sanctitatem præ aliis statibus (b), & dominium prætendens in horum conscientias (c). Unde & idiomate Germanico dicitur, die Weisligkeit; item, Geistliche Väter (d) / Weicht-Väter &c.

§. 21. His opponuntur *Laici* (e), qui sunt status Reipublicæ in Ecclesiâ, sub mundana & parum Christianâ vitâ affectans majorem libertatem agendi præ Clero, & ut hanc obtineat, intolerabilem veris Christianis tyrannidem Cleri in conscientias patienter ferens. Unde & Germanicè dicuntur: Der weltliche Stand / item: Geistliche Söhne und Töchter (f) / item: Weicht-Kinder.

§. 22. Quamvis vero jus Canonicum Clericos & Laicos paulo aliter describat (g), nos tamen magis respeximus ad rem ipsam, quam ad Canones. Ostendit autem experientia, nec aliquis ex nostris negabit, convenire exactè definitionem Clericorum & Laicorum Clericis & Laicis in Papatu. Non magis ergo attendenda fuit in tali causa definitio juris Canonici, quam v. g. definitio Tribontiana Juris Naturæ attenditur ab hodiernis scriptoribus juris naturæ. Definitiones enim non pertinent ad munus Legislatoris.

§. 23. Ergo quamvis Jus Canonicum paulo aliter ipsam, etiam hæresin & hæreticum definiat, (b) ipsi tamen Imperatores ac rem tetigerunt, dum in definitione suâ supra recensita magis ad rem ipsam respexerunt. Unde id effecerunt, ut, cum Theologi magis respicientes ad obscuras illas juris Canonici definitiones hæreseos, inter se miris modis de notis hæreseos earumque applicatione ad casus obvenientes litigent, Jure Consulti perspicuam

(b) *Can. 1. init. dist. 30. can. 7. caus. 12. qv. 1.* (c) *l. 1. pr. C. de Summ. Trinit. d. 1. 2. C. de heret.* (d) *l. 42. §. 1. l. 48. C. de Episc. & Cler.* (e) *d. can. 7. caus. 12. qv. 1.* (f) *d. l. 42. §. 1. l. 48. C. de Episc. & Cler.* (g) *d. can. duo sunt genera 7. C. 12. q. 1.* (h) *Can. 26. 27. 28. C. 26. q. 3.*

EX HYPOTHESI JURIS CLERICALIS.

cuam hanc imperatorum definitionem sequentes, facillimè eandem ad quosvis casus possint applicare.

§. 24. Clerus enim, uti formam credendi aliis præscribit, ita & ipse determinat vel per concilia, vel per synodos, vel per concilia Academica, vel etiam per unius potentis in Clero (ut Pontificis,) declarationem, aut scripta, quòd hic homo, aut hic cœtus à fide Ecclesiæ, vel symbolo dissentiat. (†) Id est, non tantùm in syllogismo hæreticali majorem facit, sed & minorem; non solum docet, quòd hæreticus sit, qui contradicit libello Cleri, sed & cùm dubium est, an quis contradicat, nec ne, definit, quòd contradicat. Determinatio autem hæc palpabilis est & in sensus incurrit.

§. 25. Nam sæpè evenit, ut tam levis sit dissensus à libellis communibus Cleri, ut Laici non partiales vix illum sentiant. Sæpè de literula est, vel voce, aut termino. Si tamen Clerus determinaverit, hunc dissensum esse hæresin, habetur in Jure Canonico pro hæresi, id est, ex re levi secundùm judicium Laicorum, fit crimen gravissimùm. Unde dicunt Imperatores: *vel levi argumento.*

§. 26. Exemplum præbet lis inter Arianos & orthodoxos de voce ὁμοῶσι & ὁμοίῶσι. Et huc pertinet Epistola Constantini M. apud Eusebium (i) ad Alexandrum & Arium, ubi Constantinus dicit, eos unam eandemque de fide tenere sententiam, ita ut facile possint ad ipsum communionis consensum venire, simulque dissensum utriusque dicit esse de inani quâdam questionis particula; esse inanem dissoluti orii certationem, de ad eò parvis exiguisque rebus, esse leviculam, esse stultam questionem & de re minimi momenti. Ita sentiebat Imperator Laicus. At postquam Episcopi in Concilio Nicæno rem aliter determinaverant, ex inani illâ re, res tanti momenti facta est, ut, qui salvus esse velit, decretum illud pro vero habere teneatur.

§. 27. Posses etiam *levitatem* dissensus ita interpretari, ut significet, quæstiones Cleri rixantis regulariter tales esse, ut,

B

effi

(†) cap. 9, & de hæreticis,

(i) de Vita Constantini lib. 2, c. 67.

etſi præſtendant, eſſe quæſtiones Theologicas maximi momenti, & deciſiones ſuas æquiparandas eſſe verbo DEI, reverà tamen non plus inferant, quam applicationem temerariam terminorum aliquot Philoſophicorum (ſæpè ex Philoſophia paganizante deſumptorum,) ad myſteria fidei, quæ ideo ſunt myſteria, quoniam philoſophicè concipi nequeunt: aut torturam etiam verborum ſcripturæ ad hypotheſin aliquam Philoſophiæ cujuſdam parum ſanz.

§. 28. Paradoxum videretur, ſi aſſererem, à Conſtantini Magni temporibus uſque ad tempora reformationis, quæſtiones, quæ ad fidem Catholicam pertinere dictæ ſunt, & quæ hæreſes pepererunt, omnes ferè fuiſſe purè philoſophicæ, magnam partem metaphyſicas ac Logicas, adeoque tot hominum myriades non ob cauſam DEI, ſed ob Metaphyſicam Ariſtotelis, aut Platonis, fuiſſe trucidatos, relegatos &c. Interim paradoxo illo nihil verius. Lege abſque præjudicio panarium Epiphani: Lege Hiſtoriam conciliorum. Computa lites in illis de terminis *eſſentie, perſona, hypochreſeos, natura, ſubſtantia, proprii &c.* Conſidera, de quibus rebus anathemata dicta ſint, v. g. de iis, qui ſtatuant *antipodes, qui docent, terram moveri circa ſolem.* &c.

§. 29. Non tamen ea intentio Imperatorum eſt, ut docere velint, ſemper levem eſſe diſſenſum in cauſa hæreſeos: ſed ſufficere ſaltem *vel* levem diſſenſum ad irritationem Cleri, ut aliquem hæreticum declaret. Nam ſæpè *gravi* diſſentiendi ratio ſubefcit, ut, cum multi teſtes veritatis ante reformationem de tyrannide papali, de ambitione & avaritiâ Cleri teſtati, ac propterea inter hæreticos relati ſunt: Quæ etiam diſſentiendi ratio ſubſiit in reformatione Lutheri.

§. 30. Fuit hic gravis diſſentiendi cauſa ex parte teſtium veritatis, quia veritates, quas defenderunt, pertinuerunt ad reparationem ſalutis publicæ, valdè turbatæ per tyrannidem Cleri in conſcientias: Ex parte Cleri contra gravis ratio diſſentiendi & hæretificandi fuit habita, quod veritates illæ, ventres & capita, ac maſcupia clericorum, & ſic vitam clericalem peterent.

§. 31. Cum tamen non è re fuerit, veras cauſas anathematizata

tum Laicis manifestas facere, in Conciliis & libellis condemnatorii *leges* illarum dissensiones Metaphysicæ, vel similes, *sub specie graduum causarum* fuere prætextarum, uti ferè & Reges seculi in Manifestis, quæ vocant, rarò causas genuinas belli scribunt, sed prætextus.

§. 32. Quamvis autem Clerus semper clamaverit, unam debere esse fidem, ac unam religionem, unumque adeo symbolum, ostendit tamen historia, fidem Cleri ejusque *Symbola* infinitis modis *variasse*, adeò ut, ni fallor, Hilarius scripserit: olim Christianos fidem præstitisse, nunc cum nullam fidem habeant, eos nihil facere, quàm ut fidem scribant. Observandum adeò, terminos hæreseos & hæreticorum variare pro diversitate Symbolorum, adeoque facile evenire posse, *ut ex orthodoxo fiat hæreticus, vel contra*, non prout ipse, sed prout Symbolum variaverit.

§. 33. Scilicet origo dissensus, unde hæresis oritur, inter Clerum ipsum est, (1) Laici saltem postea sub promissione remissionis peccatorum, vel etiam sub spe lucri temporalis, in partes tracti sunt, ut brachium seculare assistat decisioni Cleri, eamque exequatur. Non tamen per istam executionem extinguitur hæresis, sed saltem reprimitur aliquo modo ad tempus, graviores vires sumtura suo tempore, quo magis affectus ebullire solent, qui violentiâ externâ impediti sunt. Manet enim alteri parti Cleri, pro hæretico declarati, altâ mente repositum judicium Paradis. Hinc operam dat, ut vel mortuo Principe, veletiam vivente adhuc, brachium seculare trahat in suas partes, & sic decreta priorum, decreto contrario ac novâ hæretificatione destruat.

§. 34. Patet res vel ex exemplo & historia Arianismi, & Conciliorum Nicæni ac subsequenitum: Modo enim Clerus Ario ad hærens, modo factio Alexandri alteram partem declarabat hæreticam, prout modo Imperatores huic, modo illi faventes existebant. Et docet vita Constantini, tam misère hunc

B 2

pria-

(1) Est pulcher textus in l. 15. C. de Episc. & Cler. ubi glossa vocem clericos exponit, *suo hæreticos. Conf. can. Transferunt 33. C. 26. q. 3.*

Principem Cleri astu fuisse deceptum, ut, quamvis Catholici communiter de ejus assensu gloriari soleant, justissimæ tamen subsint rationes suspicandi, eum, ut Arianum, fuisse mortuum. Quamvis non negem, eum ipsum ignorasse, quis & qualis esset. Ita subtilitatibus Metaphysicis utrobique doctrinam fidei obscuraverat Clerus, ut Laici tricas illas non intelligerent, nec quærebatur amplius de Christianismo & sensu Scripturæ sacræ, sed de sensu Symboli Nicæni, quod norma scripturarum factum erat.

§. 35. Quodsi ergo dicta de juridicâ definitione hæreseos in summam velimus contrahere, convenientissimè dicere poterimus: HÆRESIN esse DISSENSUM A RELIGIONE DOMINANTE.

§. 36. Et cum oppositorum opposita sit ratio, hæresi verò unanimi consensu opponatur orthodoxia, (m) & Catholica religio, simul perspicuum erit, orthodoxiæ non meliorem posse, tradi definitionem juridicam, quam, quod ORTHODOXIA SIT RELIGIO DOMINANS. (n)

§. 37. Et jam adeo nihil restat, quam, ut religionis dominantis vocabulum ab omni ambiguitate liberemus. *Religio dominans* non est, cui Princeps, aut major pars populi addicti sunt. Posset enim Princeps, aut major pars populi, religioni alicui addictus esse, ut subditis tamen, aut minori parti populi relinquatur libertas sentiendi; tum neutra religio erit dominans, neutra hæretica, neutra orthodoxa in sensu Juridico.

§. 38. Requiritur ergo ad religionem dominantem, ut, ejus Clerus velit dominari in conscientias, & habeat intentioni suæ inserviens brachium seculare, vel Principis, vel majoris partis populi. Hoc est, ut & intentionem dominandi habeat, & vires.

§. 39. Poderit ergo contingere, ut *duæ, vel plures religiones dominantes* sint in unâ Republica, si videlicet plures diversi cætus sint, quorum singulorum Clerus velit conscientias aliorum imperare, & potentia seculari sit suffultus. Tum ergo non mirari debebis, si *singula diverso respectu simul sunt hæretica & orthodoxa.*

Ortho-

(m) l. 10. C. de hæret.

(n) l. 1. §. 1. de Sum. Trinit.

Orthodoxæ, quatenus dominantur, & una alteram persequitur
Hæreticæ, quatenus inter se dissentiunt, & una ab alterâ patitur.

§. 40. Uti vero hoc non potest non turbas multas dare in
Rep: ita, si per pacta pacis Laici tolerantiam mutuam stipulen-
tur, murmurante contra clero, pro orthodoxis singulæ haben-
tur in sensu Juridico, In sensu Clericali vero singulæ orthodoxæ
sibi erunt, hæreticæ Clero alteri.

§. 41. Patet vero ex dictis, quod *causa efficiens* hæreseos,
eaque *principalis*, sit Clerus, Brachium vero seculare sit mera cau-
sa *instrumentalis*. (o)

§. 42. Ergo secundum principia Juris Clericalis nullum
jus Principi erga hæreticos competit, nisi à Clero dependens.
Unde in hoc capite saltem videndum, quid Clerus, Principem
jure circa sacra spolians, in jure illo cum hæreticis agi velit.

§. 43. Voco autem jus Clericale, quod tyrannidi Cleri
in conscientias favet, eique legibus & statutis suppetias fert.
Ejus duæ sunt species, quarum autoritate & testimonio hic u-
temur, Jus Justinianæum & Canonicum. Nam Jus Justinia-
næum in negotiis Ecclesiasticis totum Pontificium est. [p]

§. 44. Diximus hæreticum esse, qui deviat à judicio Cleri
& ejus libris. [r] Quodsi Laicus id faciat, aut etiam paucissimi
ex Clero sine asseclis, tum res jam constat. Quodsi plures ex
Clero dissentiant ab aliis, ut clarum evadat, quænam religio sit
Dominans, & quænam pars alteram pluralitate vincat, decla-
ratione publica opus est. Id quod fit in *Conciliis*, vel *Synodis*,
Quorum adeò habes *originem*.

§. 45. Est enim *Concilium* conventus Cleri, sub autoritate
Principis vel directò, vel sub aliis prætextibus institutus, eum in
finem, ut dissentientes à se hæreticos declarent, & ope brachii
secularis coerceant. Probatur definitio applicatione ad singula
Concilia.

§. 46.

(o) Vid. l. 7. & 8. C. de Summ. Trin. Nov. 42. in princ. & sine cap.
ut inquisitionis de heret. 17. in 6. (p) vid. Cornelii à Rynthelem
Jurisfam Romano-Catholicum per integr. (r) Suprà §. 18.

§. 46. Ratione temporis originem sumserunt sub Constantino M. qui primus libertatem hæretificandi Clero concessit, cujus adeo illustre specimen ediderunt in Concilio Nicæno. (s)

§. 47. Nam conventus Apostolorum (t) non accuratè primum Concilium appellatur, aut inter Concilia refertur, (u) quia 1) non erat de credendis, sed faciendis, 2) agebatur ex compromisso, 3) unanimiter, non per majora, nec per judicium Cleri, 4) absque ulla coactione partis, &c. Neque conventus Episcoporum ante Constantium, Concilia sunt propriè dicta, (x) quia non fiebant autoritate Imperatoria, & carebant executione brachii secularis, nisi quod ex post facto adversus Paulum Samosatenum imploraverit opem Aureliani Imperatoris Clerus disfidens. (y)

§. 48. Per *Autoritatem Imperatoriam*, sub qua in Conciliis hæretici facti sunt, intelligo assensum Imperatorum, confirmationem, nominis commodationem in convocando Concilio, unoq; verbo, executionem voluntatis clericalis. Nec diffidetur Jus Canonicum, legitimam Conciliorum congregandorum potestatem & autoritatem esse penes sedem Apostolicam, (z) aut Clerum, (a) nec repugnat valde Jus Justinianum. (b)

§. 49. Neque multum ex legibus Imperatoriis lucrabuntur adversus postulata Cleri, qui fortè adducere volent, per præcepta Imperatorum convocata esse Concilia. (c) Cum per præcepta talia nihil aliud intelligatur, quam quod Clerus nomen Imperatoris usurpaverit, ad terrorem incutiendum alteri parti. Neque adeo hic videndum, cujus nomen præferat convocatio, (d) quàm, quis sub hoc nomine lateat.

§. 50.

(s) *Can. 1. in pr. dist. 15. Lancell. Instit. Jur. Canon. l. 1. tit. 3. §. 2. Dissent. Ziegl. ibid.* • (t) *Aët. XV.* (u) *Conf. Grot. de Imp. Sum. Pot. circa Sacra. c. 7. n. 2. Dist. Ziegl. d. l.* (x) *Dist. Ziegl. d. l.* (y) *Euseb. Hist. Eccles. lib. 7. cap. 24.* (z) *Dist. 17. in summ. in fin. & can. 1. & seq. d. Dist. Lancell. l. 1. t. 3. §. 2.* (a) *Lancell. d. l. §. 5. & 6.* (b) *Nov. 123. c. 10.* (c) *l. 4. C. de Summ. Trin.* (d) *Quod tamen Lancellotto opponit Ziegl. ad d. §. 2. lib. 1. tit. 3. p. 14.*

§. 50. Non imputatur actio illi, qui violentia adactus egit, qui resistere non potuit, qui metu incusso bona fide egit. Metus in virum constantem cadens varius est. Ei annumeratur metus carceris, quidni metus gehennæ, metus excommunicationis, metus rebellonis?

§. 51. Nec multum lucrabitur Princeps isto jure convocandi, si non habeat jus definiendi. Convocationis enim jus absque jure cognitionis & sententiæ, saltem ministeriale est. At cognitionem & definitionem soli Clero reliquerunt Imperatores, eorumque decreta, tanquam oracula exosculati sunt. (e)

§. 52. In tantum, ut nulli, sive Clericorum, sive Laicorum, permissum fuerit, ne hiscere quidem contra ejusmodi decreta, aut de eorum veritate publice inquirere, vel viva voce, vel in scriptis, ne videlicet Reverendissimæ Synodi judicio injuria fiat, si quis semel judicata & rectè disposita, revolvere & publice disputare contenderit, (f) h. e. ne ullo modo Cleri & Conciliorum ejus infallibilitas, vocetur indubium.

§. 53. Non tamen putandum, semper à Clero per Concilia hæreticos fuisse effectos: sed saltem quoties è re visum fuit, & quoties sperarunt, se pluralitatem votorum obtenturos. Si talis spes vel non, vel nondum adesset, in dissentientes absq̄ concilio à Clero, fiducia, vel populi, vel imperatorum sussulto, sævitum est.

§. 54. Ita notum est, Alexandrum ante Concilium Nicænum, & antequam de eo cogitatum esset, privata autoritate exautorasse Arium, eumque ex civitate ejecisse. (g) Ita nota vox Nestorii, tum quidem adhuc orthodoxi & insignis Hæreticorum flagelli, ad Imperatorem Theodosium: Mihi, ò Imperator, terram hæreticis purgatam tribue, & ego tibi cælum retribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis subveni, & ego tibi in profligandis Persis subveniam. (h) §. 55.

(e) l. 14. C. de Episc. & Cleric. Nov. 42. pr. Nov. 123. c. 101

(f) l. 4. C. de Summ. Trinit. (g) Histoire de Concile de Nicée p. 150

(h) Socrates hist. Eccles. l. 7. c. 29.

§. 55. Et ut eo magis appareat, de nulla aia re Clerum magis unquam fuisse sollicitum, quam de conservanda sua auctoritate & infallibilitate, nullius facile criminis tot enormes & variantes deprehendes pœnas, quot in Legibus memorantur pœnz Hæreseos, ut adeo, si velis ex pœnis de delicto judicare, non possit non hæresis esse crimen enormissimum.

§. 56. Dividunt communiter in *Ecclesiasticas* & *Civiles*. Quæ etiam divisio tolerari poterat, si modo per *Ecclesiasticas* non intelligas eas, quæ armis Ecclesiz spiritualibus inflictæ sunt, & in Hæreticis efficaciam habuerunt spiritualem, sed quæ à Clero dictatæ sunt, aut immediatè impositæ, suffragantibus tamen subinde Legibus Civilibus & adminiculante brachio seculari. Ratione enim effectus omnes Ecclesiasticæ pœnz civiles sunt; Quare nec vitio nobis vertetur, si in hac mixtura distinctionem illam in recensione harum pœnarum non adeò exactè observaverimus.

§. 57. Emiaet autem inter eas Excommunicatio, eaque non intra terminos exclusionis à societate Ecclesiastica permanens, sed exclusio ab omni consortio civili, (i) exemplo prætenso Johannis Evangelistæ, intuitu Cerinthi, (l) stabilita, ac horrendis ceremoniis peracta, (m) & maledictionibus ad omnia loca, actiones, membra corporis & sensus extensis, adjunctisque adjurationibus execrandis, [n] ex Judaismo in Christianismum translatis. [o] Quæ excommunicatio extenditur etiam ad receptatores & defensores hæreticorum. [p]

§. 58. Quæ adeo cum summam infamiam inferret [q], non poterant non ejusmodi excommunicationem sequi & alii effe-

- (i) *Albasp. Obs. Eccles. p. 2. Can. Apost. 11. Conc. Laodic. can. 33. Carthag. IV. c. 73. Arelat. II. c. 30. Avern. can. 6. & 11. Epau. can. 15.*
 (l) *Euseb. lib. 3. hist. Eccles. c. 22.* (m) *Can. debent. 12. C. 11. qu. 3.*
 (n) *Vide qua ex Concil. Aquisgran. an. 816. excerptis Boxbornius in Hist. Univ. & ex hoc refert Egid. Strauch. differ. de prisca Eccles. in censend. hæret. aq. itate §. 19.* (o) *Strauch. d. l. §. 20.*
 (p) *Cap. 8. X. de Hæret. (q) l. 1. §. 2. C. de Sum. Trin. ibiq. Dd.*

effectus, infames alias concomitantes, & cum excommunicatio summa species infamiz sit, adhuc majores; quales sunt: hæreticis non esse servandam fidem, [r] in tantum, ut nec subditi Domino amplius teneantur, sed ab ejus obsequio liberati fiat. [s]

§. 59. Quod hæretici ad dignitates & officia publica non admittantur [r] unde nec Hæreticus potest fieri Imperator. [u] Et filii quoque Hæreticorum usque ad secundum gradum paternæ lineæ & primum maternæ, sunt inhabiles ad officium publicum & beneficium Ecclesiasticum. [x]

§. 60. Ob hæresin possunt sponsalia rescindi & matrimonium contractum solvitur, [y] nec mulieres hæreticæ gaudent privil. dotis, [z] ac mulier scienter hæretico nubens, dotem amittit, eaque sisco applicatur. [a]

§. 61. Amittunt Patriam potestatem hæretici, [b] & præterea hæresis est inter justas exheredationis causas, tam intuitu patris, quam filii. [c] Imo in genere hæretici non possunt succedere, nec ab intestato, nec ex testamento, [d] nec legatum, aut fideicommissum accipere, [e] licet sit testamentum militis. [f]

§. 62. Libri eorum prohibentur & igne comburi jubentur, imò & illi, qui eos legunt, ultimo supplicio puniri. (g)

§. 63. Bona hæreticorum, si Laici sint, confiscantur, etiam post mortem, si Clerici, eorum bona Ecclesiis, à quibus stipendia receperunt, applicantur, (h)

C

§. 64. De-

- (r) Ita decretum in Conc. Const. ann. 1414. (s) c. ult. X. de heret.
 (t) Nov. 37. Nov. 45. præfat. l. 18. pr. C. de heret. L. ult. C. de postul.
 (u) Cap. Venerabilem 34. X. de Ele. Et El. pot. (x) Cap. 15. de heret.
 (y) l. 16. C. de Episc. aud. l. 5. C. de Spons. cap. 6. X. de Divort.
 (z) Nov. 109. c. 1. (a) cap. 14. de heret. in 6. (b) c. 2. in f.
 de heret. in 6. (c) Nov. 115. c. 3. §. 14. Et c. 4. §. 8. (d) l. 19.
 C. de heret. (e) l. ult. C. eod. Novell. 144. c. 1. quæ abrogat
 Nov. 129. (f) d. l. ult. Cod. l. 5. C. de testam. milit. (g) l. 3.
 §. 1. C. de S. Trin. l. 6. §. 1. l. 8. §. 5. C. de heret. Nov. 42. c. 1. §. 2.
 (h) c. 19. §. damnati de heret. c. 8. §. penult. de Heret. in 6. c. ult. de
 præscript. in 6.

§. 64. Denegatur eis auxilium Advocatorum & Notariorum. (i) Contra eos admittuntur etiam excommunicati ad testimonium, imò non opus est, ut testium & accusatorum nomina iis publicentur. (j) Testis in causâ hæretici falsum deprensus, licet perjurus sit, probat dicendo contrarium. (m) Ipsi non admittuntur ut testes contra orthodoxos. (n) Beneficium seu Rescriptum, si quod impetraverunt, non valet. (o) Præsidentes regimini alicui, etiam ii, qui defacto tantum, & non de jure jurisdictionem habent, contra hæreticos justitiam exercere debent. (p) Appellationis & defensionis beneficio non gaudet. (*)

§. 65. Potest hæreticis decerni pœna exilii. (q) Damnantur etiam ad perpetuos Carceres. (r) Imò ultimo supplicio afficiuntur. (s) Et denique honesta sepultura iis denegatur. (t)

§. 66. Cæterum variis persuasionibus usus est Clerus, ut Imperatores in partes traheret, & ut illi tyrannidem Cleri in conscientias non solum non reprimerent, sed etiam adjuvarent. Initio fundamenti loco posuerunt, Clerum solum esse sortem electam domini, esse reges, qui se & alios in virtute regere & ita in Deo regnum habere debeant, idque designare coronam in capite; Laicos autem esse aliud genus Christianorum: Hos salvari posse, si vitia benefaciendo evitaverint, & oblationes super altari apponant, ac decimas reddant. (u)

§. 67. Episcopus autem ex Clero esse maritos sanctissimæ Ecclesiæ, eique tanquam uxori debere adhærere, omnium verò fidelium esse spirituales patres, aut certè loco liberorum omnem Christianum & orthodoxum habere populum, i. e. Laicos. (x)

68. Cle-

-
- (i) C. 11. de heret. (l) c. 5. eod. c. ult. eod. in 6. (m) c. 8. §. licet. eod. (n) l. penult. C. de heret. (o) l. 5. in fin. C. eod. (p) c. 6. de heret. (*) c. 17. de heret. in 6. c. 11. X. eod. (q) l. 5. C. de heret. l. 8. §. 2. eod. (r) C. 15. de heret. (s) l. 5. §. 1. l. 8. in fine l. 11. 12. pr. 16. C. de heret. (t) c. 8. de heret. (u) can. duo sunt genera 7. C. 12. q. 1. (x) l. Quinque 42. §. 1. l. sancimus 48. C. de Episc. & Cler. d. can. 7. C. 12. q. 1.

§. 68. Clepo ergo soli datum esse noscere mysterium regni DEI, laicis autem in parabolis. Laicos autem esse simplices & indoctos, nec presumere posse, quod possint pertingere ad subtilitatem sacre scripturæ, unde nec illis arcana fidei sacramenta esse exponenda, quia sanctum non dandum sit canibus, neque margaritæ mittendæ sint ante porcos. Porcos tamen non esse, & canes, qui margaritas, i. e. doctrinas & parabolas cleri, gratanter accipiant. (y)

§. 69. Quemadmodum vero patres carnales præscribunt liberis agenda, eosque erudiunt, ita ex dictis sequebatur: Clerum etiam præscribere debere Laicis, quid credere debeant. Inde nata est fides formularia. (z)

§. 70. Ut autem hæc fides formularia legis efficaciam haberet, interdicebatur Laicis, ne ex desiderio intelligendi scripturas & studio, secundum eas adhortandi, convenirent, quin potius ejusmodi conventus habebantur pro conventiculis occultis, & qui officium prædicationis Christi sibi usurparent, solis tamen sacerdotibus competens. (a) Si quis contra fecisset, pro hæretico habebatur. (b)

§. 71. Neque licebat Laico reprehendere Clericum malè agentem, neque admittebatur excusatio, quod asina reprehenderit Prophetam, aut, quod Christus dixerit, quis ex vobis arguet me de peccato? Distingvendum enim esse dicebat Clerus, inter correptionem fratris, quorsum pertineat reprehensio Balam ab asina facta, & inter reprehensionem manifestam patris spiritualis, nisi fortè prælatus spontè, de suâ confisus innocentia, subditorum se accusationi supponat, quorsum pertineat exemplum Christi. (c)

§. 72. Majus vero piaculum esse censebatur, si quis ea, quæ semel circa fidem definita erant, aut vellet in dubium vocare,

C 2

aut

(y) cap. 12. in schol. infer. 1. 2. X. de heret. (z) l. 1. 2. 5. 6. C. de Sum. Trinit. (a) cap. 12. & 14. de hereticis. (a) arg. rubr. d. 1. de heret. junct. can. 35. caus. 24. qv. 3. (c) d. cap. 12. de heret.

aut de iis disputare, sive publicè, sive privatim, sive Clericus esset, sive Laicus. (d)

§. 73. Inde vero suâ sponte fluebat, quod nec liceret disputare de fide cum ipsis hæreticis, (e) & adeo nec ipsos audire, aut eorum defensionem suscipere. (f)

§. 74. Nihilominus tamen hæresin esse pertinaciam & demerentiam animi obstinatoris, (g) & hæreticum esse, quemcunque Romana Ecclesia, vel singuli Episcopi cum consilio clericorum, hæreticum declaraverint. (h)

§. 75. Ex his etiam sequebatur, crimen hæreseos esse merè Ecclesiasticum, adeoque Laicis nequaquam permissum esse, ut ipsi de eo quoquo modo cognoscerent, vel judicarent, sed officium inquisitionis in causâ hæreticæ pravitatis ad solum clerum, ita pertinere, ut nec liceret magistratui, captum hæreticum eximere ex potestate inquisitorum, aut à carcere liberare, aut executionem ab inquisitore injunctam detrectare, sub pœna excommunicationis, & si excommunicationem per annum sustinuerit, sub pœna ipsius hæreseos. (i)

§. 76. Et ipse quidem Clerus excommunicationem hæreticorum apostolicæ autoritatis exemplo defendebat, ut ex quo didicerit, errantium & in errorem mittentium spiritûs, tradendos esse Satanæ, ut blasphemare dediscant. (l)

§. 77. Quin & inculcabat: oportere nos Evangelici meminisse mandati, quo ab ipsâ veritate præcipiatur, ut, si nos oculus, aut pes, aut dextra scandalizaverit, manus à compage corporis auferatur, quia melius fit his in ecclesiâ carere membris, quam cum ipsis in æterna ire supplicia. (m)

§. 78. II-

(d) l. 4. C. de Sum. Trin. l. 35. C. de Episc. & Cler. c. 2. de hæret. in 6.

(e) can. 36. C. 24. q. 3. (f) cap. 11. de hæret. (g) l. 2.

C. de Sum. Trin. (h) cap. 9. de hæret. (i) cap. 17.

de hæret. in 6. junct. cap. 8. 11. 12. eod. & Clem. 1. 2. eod. (l) can.

Apostolica 13. C. 24. q. 3. (m) Can. illud sane 34. C. 26.

q. 3.

§. 78. Illud notum in vulgus est, quod pro defendendâ excommunicatione, vel etiam relegatione, in omnium ore esse soleat dictum Apostoli: hæreticum hominem post primam & secundam correptionem devita. (n)

§. 79. Quod si quis eos urgeret, quod contra Evangelicam parabolam facerent, ubi Christus jussit, Zizania non esse eradicanda, respondebant, eundem Dominum apertè alibi excommunicationem fieri jubere, dicentem: Frater, qui corrumpitur ab Ecclesia, & non obedit, sit tibi tanquam Ethnicus & publicanus. Hinc autem apparere liquido, aliud esse excommunicationem, aliud eradicationem: Excommunicationem enim esse disciplinam. (o)

§. 80. Quod vero pœnam temporalem à Laicis, id est, Imperatoribus & magistratibus exequendam attinebat, docebant: vigorem ecclesiasticum debere sustineri ab imperiali fortitudinis potentiâ, (p) testimonia fidei & charitatis Principum Laicorum eminentia & præcipua esse, si Cleri reverentia conservetur, & ei cuncta subjiciantur, (q) unde fundamentalis propè articulus fidei Principum Laicorum erat, quod certissimè crederent Cleri puritatem & decus & ad Dominum Jesum Christum fervorem, & ab ipsis missas perpetuas preces, magnum favorem & incrementum Reip. præbere, & quanto plus rebus illorum accedat honestatis & decoris, tantò magis etiam temp. augeti. (r)

§. 81. Ne vero Principes sentirent, ita revera eos fieri subditos Cleri, confundebant apertè sua Doctorum officia cum officio Principis, & uti imperium hæc parte ad se rapiebant, ita per mittebant Principibus, sed qui sputa eorum lingerent, ut docentium officia in legibus præ se ferrent, decere arbitantes imperium, ut subditos de religione commonefacerent, ita enim & pleniorè acquiri Salvatoris benignitatem, si quando & ipsi

(n) *Can. Dixit 29. ibid.* (o) *can. Notandum 37. ibid.* (p) *c. 9. in Schol. 1. infer. de hæret.* (q) *l. 8. pr. Cod. de Summ. Trinit.* (r) *l. ult. princ. C. de Episc. audi.*

Principes pro viribus ipsi placere studeant, & suos subditos ad eam rem instituerent. (s)

§. 82. Hinc etiam non infrequens est in legibus Imperatoris, quod hi minentur pœnas divinas, leges eorum transgredientibus, [r] quod aliàs ad officium Doctorum pertinet, impœnitentibus pœnas divinas, annunciare. Et fiebat aliquando ista pœnarum divinarum cominatio, cum quãdam quasi blasphemia, ac si Deus Vasallus Imperatorum esset, qui pro eorum arbitrio pœnas cœlestes inferre teneretur. [u]

§. 83. Ac, ut eo obsequiores se præberent hâc parte Principes Clero, Clerus rursus ipsis permisit vitæ quamcunque licentiam, absolutionem peccatorum & vitam æternam promittens, si modo hæreticos strenuè persequantur atque extirpent. (x)

§. 84. Fiebat inde unica virtus, hæreticos persequi, item & unum vitium, esse hæreticum, i. e. dissentire à Clero. Hinc de hæreticis prædicabant, quod sint caupones, qui aquam vino commisceant & virus draconis in aureo calice Babylonis propinent, habentes secundum Apostolum speciem pietatis, virtutem autem ejus penitus abnegantes. [y]

§. 85. Docebatur ulterius, quod omni homini, qui Ecclesiæ Catholicæ non teneat unitatem, i. e. qui saltem in uno fidei articulo, seu Ecclesiæ Sacramento erraverit, neque baptismus, neque eleemosyna, quantumlibet copiosa, neque mors pro nomine Christi suscepta, proficere possit ad salutem. [z]

§. 86. Docebant: firmissimè tenendum esse, & nullatenus dubitandum, omnem hæreticum, vel schismaticum, cum diabolo, & angelis ejus, æterni ignis incendio participandum, nisi

(s) l. 3. princ. C. d. Summ. Trinit. (t) l. 47. §. 1. l. 49. §. 8. C. de Episc. & Cler. & passim. (u) l. ult. in fin. verbia: ex cœlo volumus C. de Ep. aud. (x) Cap. 13. vers. Catholici vero de hæret. (y) c. 10. in schol. infer. eod. tit. (z) c. 3. eod. ex Augustino, junct. c. 8. eod. in 6.

nisi ante finem vitæ, catholicæ fuerit incorporatus & redintegratus ecclesiæ. [a]

§. 87. Unde forte ortum duxit, quod Hæretici de consuetudine ignis pœnâ coerceantur. Quamvis alii Dd. eam pœnam putent esse fundatam in autoritate Evangelii: cum Evangelium doceat, [b] si quis in me non manserit, mittetur foràs sicut palmes, & arefces & colligent eum, & in ignem mittent. (c)

§. 88. Cum tamen non conveniat mansuetudini Clericali, sanguinem hominis effundere, solent adhuc hodiè Inquisitores obtestari Magistratum, cum ei hæreticum puniendum tradunt, ne sanguinem ejus effundat, sed ut saltem vivum comburat. [d]

§. 89. Docebant insuper, quod hæresis sit crimen gravius crimine incestûs & defraudationis vectigalium. [e]

§. 90. Et jam antiquitus Clerus Imperatoribus persuaserat, ut hæresin voluerint esse publicum crimen, additâ illâ ratione, quia, quod in religionem divinam committatur, (i.e. per hætenus deducta, in Cleri formulas,) in omnium feratur injuriam. [f]

§. 91. Et cum adeo Imperatoribus persuasisent, ipsorum dicta, esse ipsius Dei dicta, suâ spontè etiam sequebatur, crimen hæresis esse gravius crimine læsæ Majestatis, vel certè æquè grave, [g] esse immanissimum sacrilegium. [h]

§. 92. Denique, postquam ita animis Laicorum persuaserat Clerus, eis omnia credendi, quæ vellent credi, non difficile fuit, iis etiam illud addere, ut Principibus persuaderent, ad dignitates publicas neminem admittendum esse, nisi prius juramentum religionis præstitisset. Quod, etsi ab initio erat saltem juramentum confessionis, [i] mox tamen exinde etiam juramentum professionis, aut promissionis effectum est: [l] Quorum utrumque tamen & communi juramentorum naturæ & principiis Evangelii repugnare, ostendet caput sequens.

COROL-

- (a) d. c. 3. ex Augustino. (b) Job. 15. (c) Ant. Perez. in Cod. tit. de heret. n. 3. (d) voyez l' Histoire de l' Inquisition de Goa. (e) c. 19. de heret. in 6. (f) l. 4. §. 1. C. b. t. (g) l. 4. §. 4. C. cod. (h) l. 8. §. 5. C. cod. (i) l. jubemus 19. l. nemo militet. 20. C. de Episc. aud. (l) autb. statuumus C. cod.

COROLLARIA.

1.

NE occasio calumniandi remaneat, ac si in iis, quæ subinde de artibus, aut personis Cleri in disputatione diximus, male, aut parum æquè, sentiamus de Ministerio Ecclesiastico, notandum, tantam esse differentiam inter Clerum & Ministerium Ecclesiasticum, quanta est inter Fures, aut Homicidas, & inter bonos Pastores.

2. Ministerium Ecclesiasticum enim est status Ecclesia in republicâ docentium, qui à cœtu Christianorum ad id ritè electi & constituti sunt, ut nomine & jussu Ecclesia publicè prædicent Verbum Dei, & Sacramenta administrent, secundum ritus adiaphoros à Principe præscriptos.

3. Clerus dominium querit in conscientias reliquorum membrorum. Minister Ecclesia gloriam suam in eo querit, ut sit minister reliquorum membrorum. Matth. 23. v. 11. I. Cor. 3. vers. 5.

4. Distinctionem Ecclesia in Clericos & Laicos, improbarunt jam publicè multi Theologi & JCri

¶ Ceteri Evangelici. At distinctio in docentes (quales ministri sunt) & auditores, fundata est in jure divino.

5. *Uti ergo docentium, quæ docentes sunt, relata sunt auditores, ita quæ ministri sunt, correlatum est caput Ecclesie invisibile Christus, & reliqua membra, quorum fratres sunt, non patres spirituales. Matth. 23. v. 9.*

6. *Quatenus vero Ecclesia est in Republica; ministri Ecclesie aequè subditi sunt Principis, ut auditores.*

7. *Actio injuriarum, quanta quanta est, repugnat Christianismo, quia tendit ad vindictam privatam.*

8. *Si Clerus in Ecclesiâ Evangelicâ velit inquisitione sacrâ adversus aliquem procedere; non cogitur is Clero edere cogitationes suas de rebus Ecclesiasticis & Sacris, quia hoc omni jure repugnat. Quod si Clerus autoritate Principis eam in rem uti velit, justissima subsunt causa, istam editionem humillimè coram Principe deprecandi.*

9. *Qui delictum aliquod denunciavit, ac denunciationem suam probare est paratus, ab omni actione injuriarum denunciati liber est,*
D
etiamsi

etiamsi Magistratus Politicus, siue ex iustâ, siue iniustâ causâ inquisitionem instituere nolit.

10. Hæreticus quicumque homo tamen est. Ergo ei jura natura communia debentur. Non est ledendus, non contumeliâ afficiendus, pacta ei sunt servanda, ergo & officia humanitatis exhibenda.

11. Tolerare hæreticum juxta se in Rep. est adhuc minus officio humanitatis. Ergo qui tolerantiam denegat, reverâ inhumannus & crudelis est. At in homine inhumano & crudeli non potest habitare Spiritus mansuetudinis & humanitatis.

12. Nullus tanquam hæreticus, cum sit innocens, obteratur, nec expositum eum ad contumeliâ religio qualiscunque perficiat, arg. l. Nullus. 4. C. de Judæis & Coelicolis.

